

na iz ovakva rječnika – vođena kriterijem obuhvatnosti – nju valja posebno proučiti, istražiti zastupljenost turcizama u hrvatskome književnom jeziku i to učiniti svakako i na temelju opsežne građe predstavljene u ovome rječniku. Upravo će zbog obilja u

njemu okupljenih riječi (donosi, naime, gotovo trostruko veći popis natuknica od dosad najvećega popisa predstavljenoga u rječniku turcizama A. Škaljića) ovaj rječnik postati nezaobilazan izvor u proučavanju turcizama ne samo u hrvatskome jeziku.

Mihaela Matešić

ZBORNIK O MILANU REŠETARU, KNJIŽEVNOM KRITIČARU I FILOLOGU

izdanju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu (te suizdavača: Filozofskih fakulteta iz Zagreba, Osijeka i Rijeke, Sveučilišta u Zadru, Matice hrvatske Varaždin, te Hrvatskog filološkog društva Zadar), kao deveti zbornik u nizu Hrvatski književni povjesničari, a kao rezultat Međunarodnoga znanstvenog skupa održanog u Beču, 25. rujna 2004. i u Dubrovniku, 2. listopada 2004., objavljen je u Zagrebu, u listopadu 2005., Zbornik o Milanu Rešetaru. Glavni je urednik Zbornika prof. dr. sc. Tihomil Maštrović.

U Zborniku sudjeluje trideset autora s trideset i jednim znanstvenim radom te nekoliko stručnih priloga. Od toga je osam radova uže vezano uz područje jezikoslovlja od kojih su svi recenzirani kao izvorni znanstveni radovi, osim stručnog priloga Gerde Lechleitner. U Zborniku su objavljeni sljedećim redom:

Radoslav Katičić u članku Milan Rešetar i hrvatski književni jezik (str. 9.–19.) ističe da je kad je riječ o Rešetaru, koji se izjašnjavao Srbinom (nije on osamljen primjer među dubrovačkim intelektualcima svojega vremena!), protuslovno govoriti o hrvatskom jeziku budući da je on svoj jezik nazivao srpskim, a bijaše uvjeren da je opravdano

sve što je štokavsko (i štokavski dubrovački govor) pribrajati srpskomu. Autor ističe da je Rešetar vrstan filolog koji se čitavoga svoga radnoga vijeka bavio pitanjima važnim za povijest hrvatskoga književnog jezika i o tome objavljivao znanstvene radove te je stoga njegov prinos filologiji hrvatskoga jezika od neprocjenjive vrijednosti bez obzira na Rešetarova uvjerenja.

Gerhard Neweklowsky ističe u članku Milan Rešetar als Dialektologe (str. 21.–29.) da je Rešetar prvi koji je koristio fonograf u dijalektologiji, a kao rezultat njegovih dijalektoloških terenskih istraživanja objavljeni su važni radovi (Die serbokroatische Betonung südwestlicher Mundarten, 1900., Der štokavische Dialekt, 1907., Die serbokroatischen Kolonien Süditaliens, 1911.) u spisima Balkanske komisije Austrijske akademije znanosti.

U članku Najstariji dubrovački govor i Najstarija dubrovačka proza Milana Rešetara (str. 69.–76.) Josip Lisac na temelju spomenutih Rešetarovih radova iznosi njegov sud o pitanjima ikavštine ili ijekavštine odnosno čakavštine ili štokavštine u starom Dubrovniku. Autor zaključuje da Rešetarov izbor dobar kad je riječ o štokavštini, ijekavštini, ali ne i točnost kada Rešetar zastupa da je to hercegovački štokavsko-(i)jekavski govor.

Gerda Lechleitner u članku Milan von Rešetar unterwegs mit dem Archivphonogra-

phen – über die praktische Verwendbarkeit des Phonographen für linguistische Zwecke (str. 169.–176.) osvjetljava Rešetarova terenska istraživanja (u Hrvatskoj 1901. i u hrvatskim kolonijama u južnoj Italiji 1907.) kao i tonske zapise s putovanja u kojima se Rešetar koristio fonografom.

U članku Sande Ham Mjesto Rešetarove gramatike u povijesti hrvatskih gramatika (str. 239.–246.) autorica prikazuje Milana Rešetara kao gramatičara, autora hrvatske gramatike – Elementar-Grammatik der kroatische (serbische) Sprache i Elementar Grammatik der serbische (kroatische) Sprache, Zagreb, 1916., 1922. i donosi sud o njegovu mjestu u povijesti hrvatskih gramatika te zaključuje da je Rešetar jedan od četvorice dubrovačkih jezikoslovaca (Ardelio Della Bella, Franjo Marija Appendini, Pero Budmani) koji je kao jezikoslovac najplodniji, ali je kao gramatičar najmanje poznat. Rešetarova gramatika nastala je u razdoblju učvršćivanja maretičevske norme te u tome smislu ne predstavlja nikakav osobiti *novum*: ona uglavnom slijedi Maretića uz ukazivanje na poneke različitosti između hrvatskoga i srpskoga jezika. Autorica za tako postavljenu tezu donosi konkretne primjere iz njegove gramatike.

Vlasta Rišner u članku O Rešetarovu odmaku od hrvatskih vukovaca (str. 247.–259.) ukazuje na činjenicu da je Rešetar načelno slijedio svoga učitelja Peru Budmanija, sljedbenika Vuka Stefanovića Karadžića i njegov fonetski pravopis temeljen na načelu *piši kao što govoriš* te da se samo jednostranim prosuđivanjem Rešetara može nazvati hrvatskim vukovcem. Rešetarovo poimanje odraza dugoga jata kao „dvoglasnoga *ie*” u članku Izgovor i pisanje praslav. vokala *ě* u dugim slogovima, kao i ne izjednačavanje književnoga i narodnoga jezika, upravo pokazuju odmak od hrvatskih

vukovaca, a autorica te teze potvrđuje citatima iz Rešetarovih opsežnih rasprava Najstariji dubrovački govor i Jezik Marina Držića.

Rešetarova zapažanja o dubrovačkom govoru potkraj XIX. i u prvim desetljećima XX. stoljeća članak je Sanje Vulić (str. 261.–270.) u kojem autorica bilježi pojedine jezične primjere dubrovačkoga govora iz Rešetarova doba te ih uspoređuje sa radovima Rešetarova suvremenika Pere Budmanija kao i primjerima iz suvremenoga dubrovačkoga govora ukazujući na promjene nastale u tom vremenskom hodu sve do danas. Autorica zaključuje da je uočljivo „neprekidno sve veće približavanje dubrovačkoga govora istočnohercegovačkim govorima”.

Mateo Žagar u članku Rešetarove paleoslavističke teme: s margina (str. 295.–304.) predstavlja četiri Rešetarova paleoslavistička članka i zaključuje da iako je paleoslavistika bila na rubnicama Rešetarova interesa, Rešetar je ostavio svoj doprinos općem, staroslavističkom znanju.

Kao zanimljivost istaknimo i to da je Zborniku o Milanu Rešetaru priložen CD sa snimkom Rešetarova glasa iz godine 1907. Istražujući hrvatske govore u Hrvatskoj i u hrvatskim kolonijama u južnoj Italiji, za potrebe Balkanske komisije Austrijske akademije znanosti, Milan Rešetar koristio se fonografom i na terenu snimao. Tom napravom snimio je i vlastiti glas, naime napravom snimio je i vlastiti glas, naime zapjevao je pjesmu Miruj, miruj srce moje hrvatskoga pjesnika Petra Preradovića, i tako nam pružio mogućnost da, eto, stotinu godina kasnije čujemo njegov glas. Originalni snimak čuva Phonogramm-Archiv der Österreichische Akademie der Wissenschaften u Beču.

Uz brojne znanstvene i stručne priloge za poznavanje znanstvenog prinosa M. Rešetara, napose s područja književne historiografije, Zbornik o Milanu Rešetaru

donosi brojne slikovne priloge, nacrt za Rešetarov životopis, te do sada najpotpuniju bibliografiju Milana Rešetara i literaturu o Milanu Rešetaru koju je priredila Martina Ćavar. Uz Kazalo imena Rešetarove bibliografije i Kazalo imena cijelog zbornika, svi ti prilozi bitno podižu vrijednost ovog znanstvenog zbornika.

Zbornik o Milanu Rešetaru, u kojem su objavljeni i prikazani članci s područja jezikoslovlja, nedvojbeno predstavlja važan prinos hrvatskoj književnoj historiografiji i općenito filologiji u donošenju novih znanstvenih i stručnih prosudbi.

Martina Ćavar